

NOVA AKROPOLA

ZA BOLJEG ČOVJEKA I BOLJI SVIJET

ZABORAVLJENI JEZIK SIMBOLA

**SIMBOLI
NEKAD I DANAS**

**STOIČKA VRLINA
UMJERENOSTI**

**MIR I DOBRA
VOLJA**

**DRAGOJLA
JARNEVIĆ**

4

NOVA AKROPOLA

ZA BOLJEG ČOVJEKA I BOLJI SVIJET

12 | 2024. WWW.NOVA-AKROPOLA.COM

Sadržaj

4 ZABORAVLJENI JEZIK SIMBOLA

Jelena Sikirić

10 SIMBOLI NEKAD I DANAS

Sabine Leitner

12 STOIČKA VRLINA UMJERENOSTI

Ariana Deranja

14 MIR I DOBRA VOLJA

Nilakanta Sri Ram

17 O POUČAVANJU

Halil Džubran

18 DRAGOJLA JARNEVIĆ Život jedne žene

Lovorka Cvitić

10

12

14

17

18

Impresum:

Glavni urednik: Andrija Jončić

Izvršna urednica: Nataša Žaja

Urednici rubrika: Dijana Kotarac, Ana Jončić, Jerko Grgić, Nataša Žaja, Branislav Vukajlović, Damir Krivdić

Lektura: Branka Žaja

Tehničko uredništvo:
Svjetlana Pokrajac, Matija Prević

ISSN 1849-6237

Izdavač:

NOVA AKROPOLA - kulturna udruga

Ilica 36, 10000 Zagreb

Tel: 01/481 2222

web: www.nova-akropola.hr

e-mail: info@nova-akropola.com

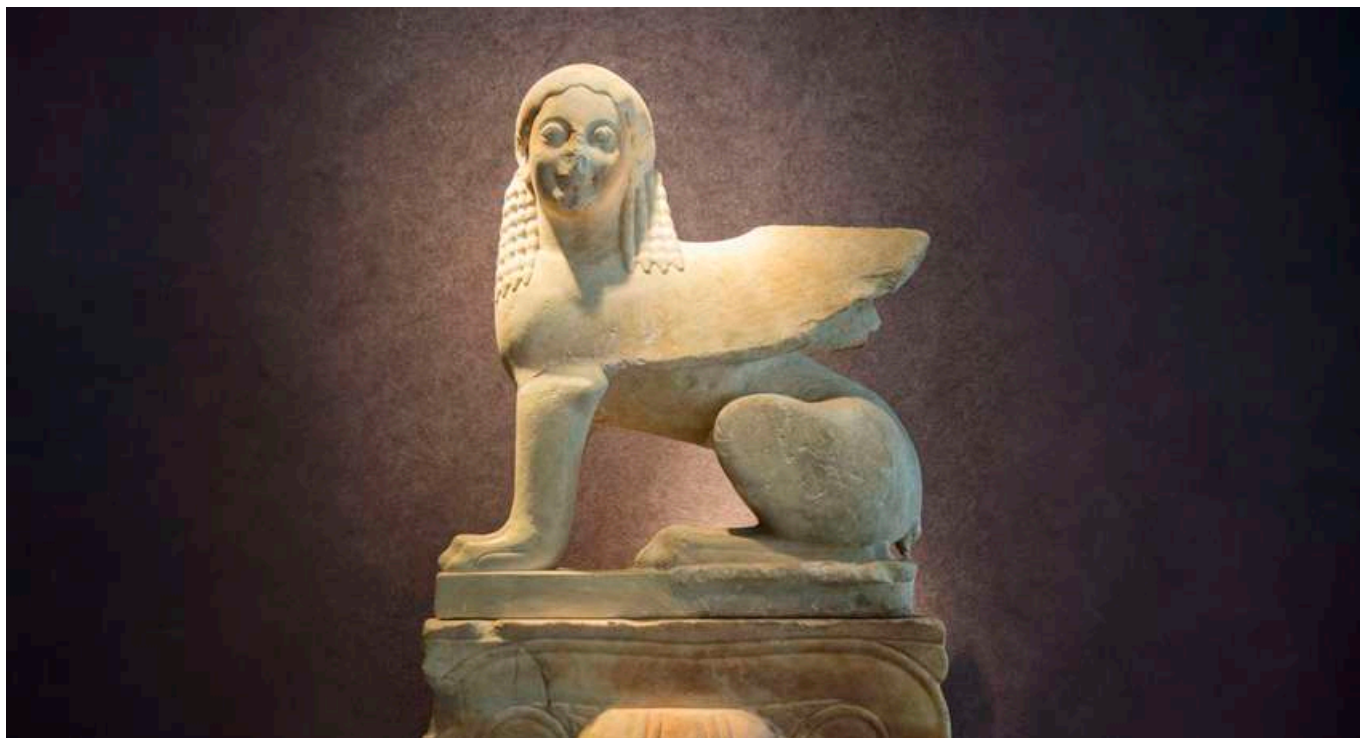

Na svom dugom povijesnom putu čovječanstvo je mnogo puta gubilo i ponovno pronalazilo određene vrijednosti i spoznaje. No, često se pokazalo da one nisu bile sasvim izgubljene, nego prije ostavljene po strani i zaboravljene, kao kad se nesvjesno odloži i zagubi neki predmet jer nešto drugo zaokupi pažnju... Takvu sudbinu kroz vrijeme prolaze i simboli. Pojavljuju se naizgled niotkuda, žive i rastu u brojnim oblicima, a onda se postupno zastre njihov stvarni sadržaj i prekinu veze s njihovim tajanstvenim izvorom...

Nećemo ulaziti u očite uzroke toga kao što su sve veći materijalizam, otuđenost, dezorijentacija, nepostojanje jasnih vrijednosnih sustava, da izdvojimo samo neke. Ipak, simboli i njihove višeslojne poruke imaju čudesnu moć obnove i u određenim se razdobljima iznova vraćaju s novom svježinom. Razlog tome je što su duboko utkani u naše biće i u svijet trajnih vrijednosti kojima komuniciramo i uspostavljamo dublje veze sa svime u nama i oko nas. Svijet simbola je i naš svijet, mi sudjelujemo u njihovu stvaranju i oživljavanju.

Već više od stoljeća i pol različiti istraživači, antropolozi, filozofi i psiholozi ponovno ističu univerzalnost simbola i vrijednost simboličkog načina mišljenja. Simboli nas upućuju prema nevidljivim značenjima i pokreću na preobrazbu čak i onda kada ne shvaćamo sve njihove skrivene poruke. Potrebno je ponovno prepoznati njihovu vrijednost i snagu kako bi pomoću njih ujedinili sva naša humana nastojanja i ostvarili istinski korak prema sebi samima i cjelovitijem, skladnijem Životu. 🏠

Uredništvo

ZABORAVLJENI JEZIK SIMBOLA

Jelena Sikirić

Sasvim je sigurno da nema čovjeka koji bi za sebe mogao reći da nikada nije ništa zaboravio. Zaboraviti obično znači ne obratiti pažnju. A to je tek početak duže ili kraće lančane reakcije uzroka i posljedica, čiji su tragovi u čovjekovom životu ponekad neznatni, a ponekad toliko duboki da zahtijevaju i izazivaju korjenita preispitivanja i korjenite promjene.

Zaboraviti kišobran u autobusu nije velika šteta. Ako ga i ne nađemo, kišobran se lako može nadomjestiti drugim. O njemu ne ovisi hoće li čovjekov život imati više ili manje smisla, hoće li biti prazan ili ispunjen, sretniji ili nesretniji. Bez njega ili s njim, za čovjeka se ništa bitno ne mijenja. Međutim, u svijetu oko nas postoje vrijednosti toliko bogate sadržajem i toliko duboke, da bi tim svojim svojstvima mogle biti od neprocjenjive važnosti svakom čovjeku, igrajući u njegovom životu važnu i nezamjenjivu ulogu pokretača, inspiracije, smisla i oslonca, bez kojih se ne može.

Jedna od mnogobrojnih vrijednosti za koju nam se čini da zaslužuje biti vraćena u život iz "svijeta zaborav-

ljenog", upravo su simboli. Oni nas prate u snu i na javi, u komunikaciji s drugim ljudima, u svemu što je stvoreno čovjekom i prirodom, u našim vlastitim pokušajima da izrazimo sebe kroz misli, osjećaje, riječi i djelovanje.

Jer kao što kaže C. G. Jung: "Simbol ništa ne skriva, ne objašnjava, on upućuje s one strane sama sebe, prema značenju koje je u onkrajnome, nepojmljivo, naslućeno, koje nijedna riječ jezika koje govorimo ne bi mogla izraziti... Simbol je djelo prirode..."

Što je to što simbol čini posrednikom i glavnim nositeljem komunikacije čovjeka s prirodom, čovjeka s drugim ljudima, čovjeka s poviješću, prošlošću, sadašnjošću i budućnošću, čovjeka sa samim sobom?

Što je to u njemu što spaja dimenzije, prostore, vremena, suprotnosti? Što tjera mnogobrojne filozofe, psihologe, antropologe, etnologe, umjetnike, istraživače iz područja tradicija, kulture, religija i umjetnosti, da mu pridaju takva svojstva, od kojih su gore spomenuta samo neka? U naslovu smo spomenuli zaboravljeni jezik simbola. Ako je sada zaboravljen, znači li to da je postojalo vrijeme, ili vremena, u kojem to nije bio?

Pokušajmo odgovoriti na neka od ovih pitanja.

Simbol – znak ili nešto više?

"... Danju i noću, dok govorimo, dok se izražavamo kretanjama ili sanjamo, služimo se, opažajući to ili ne, simbolima. Oni oblikuju naše želje, potiču nas na kakvo djelo, upravljaju našim postupcima, začetak su naših uspjeha i neuspjeha... Sve duhovne znanosti, sve umjetnosti i sve umjetničke tehnike susreću na svom putu simbole. One moraju udružiti snage da bi odgonetnule zagonetke simbola; moraju se ujediniti da bi pokrenule energiju zbijenu u njima. Premalo je reći da živimo u svijetu simbola. Svijet simbola živi u nama..."¹

Što je zapravo simbol?

Evo što o prirodi simbola govore različiti autori.

H. Corbin: "... Simbol navješćuje razinu drugačiju od racionalno očitog. On je šifra tajne, jedini način da se kaže ono što se drugačije ne može dokučiti: nikada nije do kraja razjašnjen, nego ga valja uvijek nanovo odgonetati, kao što muzička partitura nije nikada jednom zauvijek odgonetnuta, nego uvijek traži novu izvedbu..."

G. Durand: "... Možemo reći da simbol ima više od jednog umjetno danog smisla, ali čuva osnovnu i spontanu moć odjeka..."

G. Bachelard: "... Odjek nas poziva na produbljenje naše egzistencije... On izvodi zaokret bića..."

J. Chevalier: "... Simbol je doista tvorac novoga. Ne zadovoljava se samo time da izazove odjeke. On poziva na preobrazbu u dubini... Simbol je dakle mnogo više od običnog znaka. On upućuje s one strane značenja. Stoga se uspoređuje s osjećajnim, djelatnim, pokretačkim shemama, kako bi se jasno pokazalo da zapravo stavlja u pokret svu psihu. Da bismo istaknuli njegov dvostruki predodžbeni i djelatni aspekt, nazvat ćemo ga *eidolonom* – pokretačem... Svaki je simbol mikrokozmos, potpuni svijet."

C. G. Jung: "Simboli nisu ni alegorija ni običan znak, nego slika koja može najprimjerenije izraziti nejasno naslućenu prirodu Duha... Oni su proizvod prirode..."

R. Becker: "Simbol se može usporediti s kristalom koji različito propušta svjetlo, ovisno o plohi koja ga prima. Možemo još reći da je simbol živo biće, djelić našeg bića u kretanju i preobrazbi. Time što, dok u njega poniremo, dok ga shvaćamo kao predmet razmišljanja, poniremo i u svoju putanju kojom kanim poći, shvaćamo pravac kretanja u kojem je živo biće poneseno..."

M. Eliade: "... Simbol se kao transcendentna kategorija visine, nadzemaljskog, beskonačnog, otkriva cijelom čovjeku, njegovom razumu i njegovoj duši... Simbolizam je neposredna misao potpune svijesti, tj. čovjeka koji se otkriva kao takav, čovjeka koji postaje svjestan svog položaja u svijetu... Jedna od značajnih crta simbola je simultanost smislova koje otkriva. Vodeni ili lunarni simbol vrijedi na svim razinama zbilje i ta se mnogostruka vrijednost simultano otkriva... Simbolička misao može sažeti sve... Zagonetke i tajne same daju odgovor, ali u obliku simbola."

Iz prethodno citiranog, pokušajmo razlučiti što sve razlikuje simbol i običnu oznaku. Prvenstveno možemo konstatirati da su vanjske forme kroz koje se oni pojavljuju iste. Sve što postoji u prirodi, svaki predmet, osjećaj, događaj ili djelovanje, mogu biti obična oznaka za nešto, a mogu dobiti vrijednost simbola. Samo prividno, na prvi pogled među njima nema nikakve razlike.

Međutim, dubljom analizom ustanovit ćemo da simbol i oznaku dijele nepremostive granice. Oni predstavljaju dva različita pogleda na svijet, dva različita načina života i postojanja.

O jednom od tih pogleda na svijet, o jednom od tih načina postojanja, moći ćemo stvoriti određene zaključke promotrivši osnovna svojstva simbola koja proizlaze iz gore navedenih citata.

1. Svaki simbol krije u sebi određeni duboki sadržaj, određeno duboko značenje.

Ovi sadržaji nisu običan plod razigrane mašte čovjeka, kulture ili tradicije koja je simbol stvorila. Oni u prenesenom smislu uvijek odražavaju jedan dio procesa, principa, tajni i zagonetki postojećih u prirodi i čovjeku; onih koje nadilaze granice razuma i njegove

¹ J. Chevalier, *Rječnik simbola*

logike, granice konkretnog, vidljivog i opipljivog, granice dostupnog i mogućeg.

Svaki simbol u sebi skriva određenu istinu o Čovjeku, Prirodi, Kozmosu, o velikim i malim zakonima postojanja. Takvi se sadržaji objavljuju u formi simbola upravo zato što riječima govornog jezika ne možemo u potpunosti izraziti svo njihovo bogatstvo, dubinu, sve različite njihove aspekte. Pokušati ih objasniti samo riječima značilo bi ograničiti ih, svesti ih samo na onaj njihov dio koji je dostupan neposrednom razumijevanju i neposrednom iskustvu čovjeka. To bi značilo zanemariti istovremeno sve one dubine koje, bez obzira na to što ih čovjek ne može u potpunosti i odmah sve obuhvatiti, ipak postoje i čekaju da budu otkrivene.

Izraziti samo riječima svu dubinu sadržaja koji skriva jedan simbol, značilo bi zanemariti njegov aspekt nedokučivog, vječnog i neprolaznog, istinitog, koji postoji izvan granica prostora i vremena i koji kao takav, inspirira, izaziva.

Do sadržaja koji simbol čuva može se doći putem probuđene slutnje iza koje slijedi nova slutnja, pa još jedna, pa još jedna... u lancu koji nema kraja.

Jer kako kaže C. G. Jung: "... Ako skriveni pojam jednog dana postane poznat, simbol umire... Dokle god je simbol živ, on je najbolji mogući izraz kakve činjenice... živ je samo dok je bremenit značenjem. Ako to značenje izađe na vidjelo, drugim riječima, ako otkrijemo izraz koji će najbolje formulirati traženo, očekivano ili naslućeno, tada je simbol mrtav; ima samo još povijesnu vrijednost..."

Evo što o tome govori G. Massey u svom predavanju *O drevnim i modernim kultovima Mjeseca*: "... Mitologija je struktura kroz koju je prikazana najdrevnija mudrost i najdrevnije učenje čovječanstva... Bajke i legende bile su samo sredstva i forme kroz koje su se objašnjavale postojeće činjenice. One nisu bile ni izmišljotina ni samo obični proizvod mašte.

Kada su Egipćani opisivali Mjesec kao mačku, oni nisu bili takve neznalice da su mogli misliti da je Mjesec zaista mačka. Oni su samo uočili da mačka vidi u mraku i da njezine oči noću dobivaju formu punog kruga i postaju svijetleće, mnogo svjetlije nego po danu. Mjesec je bio onaj koji vidi na nebu, a mačka je bila njegov ekvivalent na Zemlji. Tako je ona postala predstavnik, prirodni znak, živa slika punog Mjeseca. Njezino ime na egipatskom je Mau, a to znači onaj koji vidi, od "Mau" vidjeti.

Mnogi stručnjaci za mitologije govore da su Egipćani često zamišljali veliku mačku koja stoji iza Sunca; ovo posljednje je za njih u tom slučaju predstavljalo 'Zjenicu mačkinog oka...' Mjesec kao Mačka bio je nazvan 'okom Sunca' zbog toga što je oko odražavalo njegovu svjetlost i zbog toga što ono samo po sebi 'vraća natrag' primljenu sliku, kao u ogledalu..."

Autor je u tom predavanju govorio samo o jednom aspektu sadržaja koji skriva simbol u formi mačke, odnoseći se na vezu Sunce – Mjesec.

Iz ovog je primjera očito da je jedna prividno razjašnjena zago-

netka samo izazvala druge nove, da je jedna prividno otkrivena tajna samo izazvala druge koje još moramo otkriti. Očito je da je jedno traženje izazvalo drugo.

Jer kako primijeniti i protumačiti njihove sadržaje u slučajevima kad se simboli u formama mačke, Sunca i Mjeseca pojedinačno i odvojeno javljaju u snu i vizijama čovjeka ili u kolektivnim mitovima, legendama, tradicijama? Kako ih primijeniti i protumačiti onda kada ovi simboli nisu postavljeni u međusobne odnose i veze?

Stručnjaci za ovu materiju kažu da same činjenice kao što su "viđenje u mraku", "oči koje u mraku postaju svijetleće i dobivaju formu punog kruga", "zjenica oka", "odražavanje svjetlosti i vraćanje odraza natrag", izvučene iz konteksta Sunca, Mjeseca i mačke, postaju simboli za sebe sa svim vrijednostima i svojstvima koje to sa sobom donosi. Može se ići čak i dalje: "noć", "dan", "svjetlost", "tama", "puni krug", "zjenica", "viđenje" itd. također su simboli za sebe, skrivajući čitav jedan nedokučivi, tajanstveni, neizmjerni svijet značenja i sadržaja.

Dodajmo još tome i sljedeće: svaka od ovih "činjenica - pojmova - simbola", sama ili u kontekstu i odnosima s drugima, nosi u sebi sadržaje čija se značenja istovremeno i simultano mogu primijeniti na mnoge i raznovrsne oblike postojanja, na mnoge situacije, procese i principe čovjeka i njegova života: samo gore navedeni simbol "mačke" istovremeno objašnjava određene opće i pojedinačne zakone, procese vidljivog i nevidljivog svemira, procese koji se odvijaju u čovjeku općenito, a također i u onome što zovemo njegova "psiha", "intuicija", "sjećanje", "spoznaja", "djelovanje" itd.

2. Sadržaj i značenje koje u sebi skriva svaki simbol imaju svojstvo odjeka, rezonancije. Oni u sebi nose "izazov" i kao takvi vrše funkciju "pokretača".

Kada bi "duboki sadržaj" ili "duboko značenje" sami po sebi bili jedino svojstva simbola, tada bi se njega s punim pravom moglo nazvati samo "sadržajno bogatom oznakom". Stvar je u tome što pri svakom susretu čovjeka i simbola, pri svakom susretu "čuvara tajne" i "onoga za koga je tajna čuvana", dolazi do snažne međusobne reakcije.

Shvaćajući više ili manje poruku koju simbol u sebi nosi ili uopće je ne shvaćajući, čovjek ne može ostati neosjetljiv u njegovoj nazočnosti.

Čak ako se pri tom prvom "susretu" simbol čovjeku učini sasvim nerazumljivim i ma koliko mu njegova vanjska forma izgledala strana, sadržaj simbola uvijek na njega djeluje. On se u čovjekovoj nutrini odražava kao u ogledalu, odjekuje u njemu tako da budi prve, neodređene slutnje o nepoznatom. One ga nagone da obrati pažnju na ono što se očima ne može vidjeti, rukom opipati i samo običnom "ljudskom" logikom shvatiti (sjetimo se St. Exuperyijevog Malog Princa: "Samo se srcem dobro vidi, bitno je očima nevidljivo..."). Bez obzira u kojem obliku dolazi do "komunikacije" čovjeka i simbola, bilo da je to kroz

viziju, mit, knjigu, sliku, umjetničko djelo ili kroz običan susret čovjeka s čovjekom ili čovjeka s prirodom, neovisno o njegovom trenutačnom poimanju i slutnjama, ovaj se proces događa -u uvijek, kažu stručnjaci.

Ako ne svjesno, on se događa na razinama čovjekove "podsvijesti", neprestano težeći da prodre u njegovu svijest.

3. Svaki simbol je kanalizator, primalac i prenosilac određene snage iz prirode i svemira, koja mu omogućava da može djelovati kao onaj koji odjekuje, izaziva, pokreće i transformira.

Evo što o tome piše M. Eliade u svojoj knjizi *Sveto i profano*: "...Moglo bi se reći da su čitava povijest, tradicija i religija, od najprimitivnijih do najrazvijenijih, sačinjene od nagomilavanja hijerofanija, od manifestacije svetih realnosti. Moderni Zapad osjeća izvjesnu nelagodnost pred nekim oblicima manifestacije svetoga: teško mu je prihvatiti da se za izvjesna ljudska bića sveto može očitovati i preko kamenja i preko drveća. No, kao što ćemo uskoro vidjeti, ne radi se o obožavanju kamenja ili drveća po sebi. Sveti kamen, sveto drvo nisu obožavani kao takvi. Oni su to upravo i samo zato što su hijerofanije, zato što pokazuju nešto što više nije ni kamen, ni drvo, nego nešto što je "sasvim drugo". Manifestirajući sveto, bilo koji predmet postaje nešto drugo, ne prestavši biti ono što jest, jer on nastavlja sudjelovati u kozmičkoj sredini

koja ga okružuje. Sveti kamen ostaje kamen prividno, točnije, sa profanog gledišta ništa ga ne razlikuje od ostalog kamenja. Sveto i profano predstavljaju dva načina postojanja u svijetu, dvije egzistencijalne situacije koje je čovjek preuzeo tijekom svoje povijesti. ... Pa ipak, između nomadskih lovaca i stalno naselejenih poljoprivrednika traje ta sličnost ponašanja koja nam izgleda beskonačno važnija od njihovih razlika: i jedni i drugi žive u posvećenom kozmosu, sudjeluju u kozmičkoj sakralnosti, manifestiranoj kako u

animalnom, tako u vegetativnom svijetu.

Ostaje samo usporediti njihove egzistencijalne situacije sa situacijom čovjeka modernih društava koji živi u desakraliziranom kozmosu, pa da odmah uvidimo što ih međusobno odvaja..."

Simbol bi dakle mogli okarakterizirati kao manifestaciju snage svetoga. Ali, što je to "sveto"? Pri susretu s ovakvim pojmom koji nadilazi i ne trpi nikakve pojedinačne definicije, jer ih sve obuhvaća, ponovo smo prisiljeni pozvati se na intuiciju i slutnje.

Napomenimo samo da još od pradavnih vremena pa do današnjih dana, u svakom čovjeku leži ukorijenjena, neugasiva, duboka želja i potreba za "svetim".

Čovjeka koji oko vrata nosi lančić ili na ruci prsten koji mu je darovalo drago biće, koji na svom stolu ili na zidu drži sliku nekoga ili nečega što mu je jako važno, bilo bi nepravedno nazvati idolopoklonikom lančića, prstena ili slike samih po sebi.

On ih ne skida i čuva zato što je na neki način u tom prstenu, lančiću ili slici sačuvan dio bića koje ih je darovalo, dio istine ili doživljaja koji predstavljaju izvor snage, inspiracije i ohrabrenja; oni označavaju neprestano, tiho prisustvo u čovjekovom životu nečega što mu toliko znači da je postalo svetinjom. Izgubiti, odbaciti "svetinju" značilo bi izgubiti dio sebe, izgubiti ne samo dio dragog bića, istine ili ideje koji su nam se na takav način darovali, već i izgubiti njihovo neprestano tiho prisustvo, pratnju i pomoć koja se, nadilazeći svaku racionalnu logiku, pruža onda kada nam je to najpotrebnije. Pritom, oni koji su izvor te pomoći, ohrabrenja i tihe pratnje, ne moraju toga niti biti svjesni.

Izgubiti ili odbaciti svetinju značilo bi, dakle, i prekinuti stvarni kontakt sa svim što nam nešto znači. Čuvajući uz sebe nešto što mu je sveto, čovjek prestaje biti sam. Odbaciti od sebe svetinju, znači osuditi sebe na egzistencijalnu samoću. Izgubiti svetinju, značilo bi izgubiti prijatelja, izgubiti "nečiji blagoslov i podršku",

radilo se to o biću, predmetu, istini ili ideji koji nam to sveto predstavljaju.

Svaki se simbol dakle može nazvati ne samo "čuvarom tajni", već i "čuvarom svetinja". On je posrednik, instrument, forma kroz koju se prenosi, daje i prima snaga koju to sveto budi, tajanstvenim procesima i zakonima, nadilazeći nas.

Iz ovoga slijedi da simbol ne postoji samo zato da bi se o njemu govorilo i pisalo ili da bi ga se analiziralo, on postoji prvenstveno zato da ga se živi na svim razinama zbilje. On je tu da bi se snagom koja ga animira produhovilo i osmislilo sve što nas okružuje.

4. Svaki je simbol razdvojeni znak.

U *Rječniku simbola* J. Chevalier piše: "...Simbol je u početku bio predmet presječen na dva dijela. Dvije osobe čuvaju po jedan dio: domaćin i gost, vjerovnik i dužnik, dva hodočasnika, dva bića koja se rastaju na dugo vrijeme.

Kada se iznova sastanu, uspoređivanjem dvaju dijelova potvrdit će svoju povezanost gostoprimstvom, svoje dugove, svoje prijateljstvo.

U starih Grka simboli su bili znakovi kojima su

roditelji mogli prepoznati svoju djecu od koje su bili razdvojeni... Simbol rastavlja i spaja, sadrži oba pojma: razdvajanje i ujedinjenje. On podsjeća na zajednicu koja je bila podijeljena i koja se opet može stvoriti.

Svaki simbol sadrži dio razbijenog znaka. Značenje simbola otkriva se u onome što je ujedno veza i pukotina između razdvojenih pojmova..."

Čuvati simbol znači istovremeno znati da tamo negdje, daleko ili blizu, u prostoru i vremenu ili van njih, u vidljivom ili nevidljivom, u prošlom ili budućem, u životu ili poslije smrti, postoji onaj drugi, tajanstveni, komplementarni dio nas samih, istine ili ideala koji čekaju da se s njima sjedinimo.

Čuvati simbol znači istovremeno znati da se približavamo tom drugom kraju beskrajnog, nedokučivog. To isto tako znači znati da se to "drugo", "komplementarno" približava nama. Simbol tako postaje znak prepoznavanja između dviju strana, između dva bića ili svega onoga što "vibrira na istoj valnoj dužini": svega onoga što je međusobno toliko blisko (premda prividno razdvojeno) da mora ponovno postati jedno.

Simbol tako postaje znak i zalag čvrste veze koja postoji vječno. ♁

SIMBOLI NEKAD I DANAS

Sabine Leitner

Jezik simbola je tema koja nije fascinantna samo sama po sebi, već je i povezana s uzrocima naše aktualne situacije. Većina problema današnjice rezultat je ljudskog djelovanja. Svaki postupak odražava naše razmišljanje, naš pogled na svijet, "priču" koju pričamo sebi o tome zašto radimo ono što radimo.

Naša suvremena "priča" govori nam da smo odvojeni od prirode, da ona postoji tek kao resurs za iskorištavanje, da je ekonomija najvažnija, da vjerujemo da će nas posjedovanje više stvari usrećiti, da sveto ne postoji, i da mitovi i simboli pripadaju primitivnom stadiju civilizacije.

Nadalje, razvili smo dvojni način razmišljanja prema kojem se koncepti, situacije i problemi suviše pojednostavljaju na ili-ili perspektivu. Stvari su ili crne ili bijele, ili dobre ili loše, a naša tehnologija neprestano učvršćuje taj način razmišljanja.

Sve navedeno dovodi do svijeta polariziranih ljudi i rascjepkanih društava u kojima se iz godine u godinu povećava depresija, gdje se zrak, tlo, rijeke i more zagađuju, a u prosjeku do dvjesto biljnih i životinjskih vrsta izumire svakog dana...

Ovaj članak nije dovoljan da se detaljnije objasni poveznica između naših trenutnih problema i gubitka simboličkog mišljenja. Međutim, gospodarske, društvene i ljudske krize s kojima se danas suočavamo

barem su jednim dijelom rezultat našeg odvajanja od dimenzije koja je oduvijek bila shvaćana i izražavana putem simbola.

Prema Mirceu Eliadi, simbol je "samostalni način spoznaje" i "instrument znanja". Simboli nam omogućuju da razumijemo složenost svijeta i donesemo zaključke o različitim, ali jednako vrijednim viđenjima stvari. Pogledajmo, naprimjer, prirodni simbol "vatre": ona je i "dobra" i "loša". Može zapaliti i uništiti, ali nas može i utopiti, dati nam svjetlost i omogućiti kuhanje. Mircea Eliade kaže da su simboli "polivalentni" – imaju mnogo različitih značenja. Simboli nam omogućavaju da nadvladamo proturječnost dvojnog razmišljanja i da shvatimo da su dvojnosti naposljetku tek različiti aspekti iste stvari.

Simboli nam također pomažu da razumijemo svijet oko nas na dublji način. Kada promišljamo o vatri kao simbolu, možemo doći do univerzalnih zakona kao i uvidjeti da je sve relativno, jer ako se zapitamo je li

Simboli su pratili ljudska bića od njihovih dalekih početaka i omogućili načine razumijevanja i komuniciranja dubokih stvarnosti.

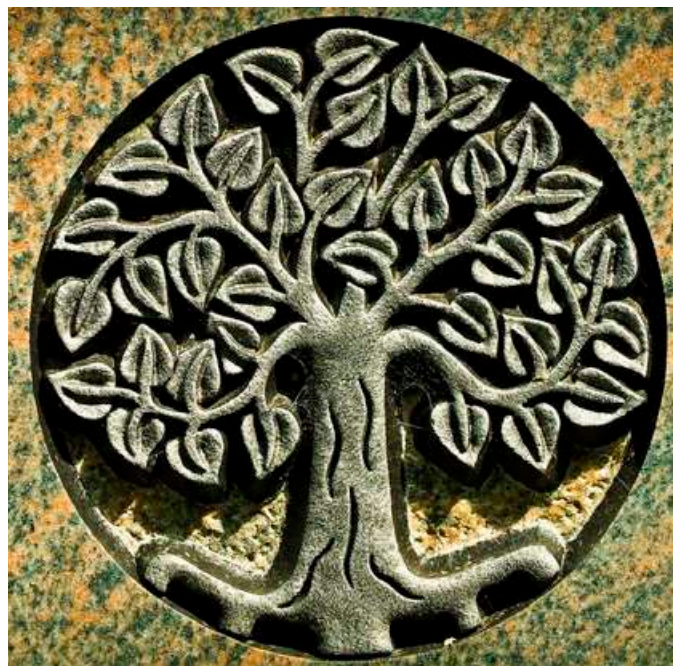
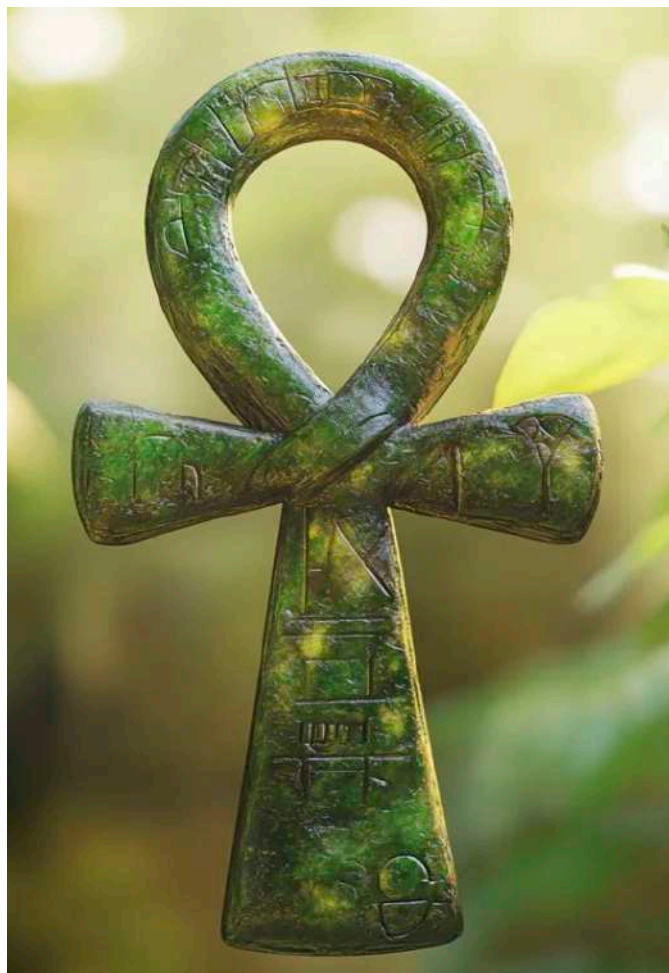
vatra topla, odgovor je "ovisi". Za nas, ona je vruća. Ali u usporedbi s vrućinom površine Sunca, vatra je hladna.

C. G. Jung je skovao izraze "arhetip" i "kolektivno nesvjesno". Jung je smatrao da jednako kao što postoji univerzalni fizički arhetip za sva ljudska bića (npr. dvije noge, dvije ruke, jedno srce, dva bubrega, kralježnica itd.), tako postoji i univerzalni psihološki arhetip koji je nazvao "kolektivno nesvjesno". To objašnjava postojanje toliko univerzalnih elemenata u našim mitovima,

Platon razlikuje mit i logos. Logos kao racionalna, pragmatička i znanstvena misao, i mit kao način mišljenja vezan za značenje, kontekst, bezvremensko i univerzalno.

pričama i simbolima, te zašto nam se simboličko nasljeđe drevnih civilizacija može obraćati i danas.

U posljednjih sto pedeset godina antropolozi, sociolozi i filozofi ponovno su počeli vrednovati važnost simboličkog mišljenja te su shvatili kako je čovjek istinski "stvaratelj simbola", *homo symbolicus* koji nadopunjuje tradicionalnog *homo sapiensa*.

Simboli su pratili ljudska bića od njihovih dalekih početaka i omogućili načine razumijevanja i komuniciranja dubokih stvarnosti. Simboli i mitovi nisu u potpunosti nestali ni u našem suvremenom svijetu, a neprekidna popularnost filmova poput *Gospodara prstenova* i široka upotreba simbola prilikom tetoviranja samo su dva primjera kako je dimenzija simbola uvijek negdje u pozadini.

Simboli su temeljne jedinice sveobuhvatnog mišljenja i s razumijevanjem simbola dolazi i dublje razumijevanje života i nas samih.

Simboli nas podsjećaju da postoje različiti oblici znanja. Platon razlikuje mit i logos. Logos kao racionalnu, pragmatičnu i znanstvenu misao, i mit kao način mišljenja vezan za značenje, kontekst, bezvremensko i univerzalno.

Možda je vrijeme za ponovno sjedinjenje racionalne i simboličke misli da bismo razumjeli da su obje potrebne, ne samo da daju važnost činjeničnom znanju, već i da daju važnost značenju.

Simboli su temeljne jedinice sveobuhvatnog mišljenja i s razumijevanjem simbola dolazi i dublje razumijevanje života i nas samih. Obnovom simboličkog načina razmišljanja može se posijati sjeme potpunijeg pogleda na svijet, pa čak i sjeme ujedinjenog svijeta. ☪

S engleskog prevela: Ana Mustać

STOIČKA VRLINA UMJERENOSTI

Ariana Deranja

Pitaš zašto vrlini ne nedostaje ništa? Raduje se onome što ima, ne želi ono što nema. A sve je njoj obilno što joj je dovoljno.

L. A. Seneka, *Moralna pisma Luciliju*

Etika kao središte stoičke filozofije podrazumijevala je življenje vrlina kao život u skladu s prirodom kojim se postiže istinska sreća. Vrlina omogućuje ravnotežu u svim aspektima čovjekova djelovanja i odgovor je na sve životne izazove.

Prema stoicima, svaki čovjek u sebi nosi sjemenke vrlina, a četiri su osnovne: hrabrost, umjerenost, razboritost i pravednost. One nas vode vlastitoj biti, a tako se možemo približiti biti svih stvari. Da bismo ih izražavali, potrebno je ulagati svjesni napor jer vrline su, kako kaže Seneka, snaga, čilost, odvažnost.

Platon je definirao umjerenost kao vrlinu duše koja stvara sklad između razuma i želje. To je vrlina koja omogućuje da uspostavimo umjeren, uravnotežen i discipliniran život. Omogućuje nam da izaberemo dugotrajnu dobrobit umjesto kratkoročnog užitka.

Iako se čini da je umjerenost lako postići, da je samo potrebno sebi postaviti granice, ona zahtijeva svjesni napor ukoliko želimo da postane trajno stanje.

Umjerenost nije suzdržavanje već je rezultat nutarnje ravnoteže koja se manifestira u svemu što radimo.

Umjerenost nas čuva od krajnosti, od pretjerivanja ili nepotrebnog odricanja, od pretjeranog djelovanja ili inercije. Za čovjeka ona znači znati odabrati, znati naći pravu mjeru u svemu, znati odsvirati pravi ton na našem nutarnjem glazbalu da bismo dobili skladnu melodiju. Ali moramo znati što odabrati, što izbjegavati i što uopće ne činiti. Zbog toga je, da bismo mogli vladati sobom, potrebno upoznati sebe i svoje pokretače u djelovanju. Umjerenost izvire iz zdrave prosudbe i ispravnog rasuđivanja o nama samima i svemu što nas okružuje.

Što koristi vlast nad drugima onome koji ne može vladati samim sobom, onome tko je rob zabluda, strasti i požuda.

Seneka

Stoici podučavaju da je um taj koji oplemenjuje čovjeka i daje smisao njegovu životu, dok ga strasti udaljavaju od njegove istinske prirode. One ne žele da se njima upravlja i, kako ističe Seneka, *ljute se na samu istinu ako je protivna njihovoj volji*. Čovjek je okružen bezbrojnim izazovima koji potiču naše želje i teško je odoljeti svemu onome što se nudi. Želje uvijek hoće više, one ne poznaju granice.

Kad god budeš želio znati što trebaš izbjegavati ili što trebaš tražiti, usmjeri svoj pogled na najveće dobro, svrhu čitavog svog života.

Seneka

Zato um poput kormilara mora upravljati čovjekovim životom, njegovim postupcima i odabirima. Treba se uvijek pitati kamo vodi naše djelovanje, što će nam ono donijeti u konačnici i na osnovu toga odabrati smjer, odabrati kako ćemo postupiti. Time stvaramo prirodne granice našim željama. Seneka navodi da *hrana treba zasititi tvoju glad, piće ugasiti žeđ, odjeća te treba štiti od hladnoće, a kuća od olujna vremena*.

Za sve što činite, razmotrite kamo vodi i što iza toga slijedi pa onda postupite s tim u skladu.

Epiktet

Svjesnim odabirom svakoj stvari posvećujemo onoliko pažnje koliko je dovoljno da se ispuni njihova

Mjera posjedovanja za svaku osobu je tijelo, kao što je za cipelu noga. Zato ćete, držite li se ovog načela, sačuvati mjeru... Jer nema granice bilo čemu kad se jednom prijeđe mjera.

Epiktet

svrha, a svrsishodan odnos prema svemu omogućuje nam zdravlje na fizičkom planu, uravnotežene emocije i misli.

Umjerenost podrazumijeva stalno nastojanje, ispravljanje, pokušaje i pogreške kako bismo našli zlatnu sredinu koja će nam omogućiti ispravno djelovanje, ispravan životni put. To je svjesno traženje prave ritma i prave mjere.

Razumijevanje i usmjeravanje našeg djelovanja prema zlatnoj sredini omogućuje nam čitav spektar bogatih iskustava koja mogu postati naš nutarnji temelj, naš alat za potragu za istinom, svjesni da uvijek imamo nešto za učiti i nešto za ispravljanje.

A filozofija je upravo ta koja, kako kažu stoici, *oblikuje i izgrađuje duh, uređuje život i upravlja djelima, pokazuje nam što treba činiti, a što propustiti, sjedi za kormilom i usmjerava pravac plovidbe za nas koji smo neodlučni u nesigurnosti*.

Umjerenost kao vrlina znači težiti ispravnom i najboljem mogućem, a ne najugodnijem životu. Ona nas vodi prirodnoj uljudnosti. Naša mjera je biti humano biće. To treba biti osnovni ključ odabira da bismo živjeli život koji prirodno dolikuje čovjeku. ☞

MIR I DOBRA VOLJA

Nilakanta Sri Ram

Božić, 25. prosinca, dan je koji je u velikom dijelu svijeta posebno posvećen miru i dobroj volji. Te riječi, mir i dobra volja, označavaju stanja neodvojiva jedno od drugoga. Ne samo zato što tamo gdje postoji dobra volja nema sukoba pa postoji mir, nego i zbog toga što čovjek može iskusiti mir jedino ako je iznutra dobre volje.

Svatko želi osjećati mir, biti sretan i usklađen, ali to stanje nije moguće niti može nastupiti blagoslovom bilo koje druge osobe ako u našim vlastitim srcima nemamo što je više moguće dobre volje. To je ustvari istina na kojoj počiva izreka: "Mir ljudima dobre volje."

Ponekad se postavlja pitanje ne bi li dobrom voljom trebali biti obasuti *svi*, dobri i loši podjednako. Loši je trebaju više od dobrih. Koji je ispravan način?

Dobrom moramo zračiti prema svima, bez razlikovanja ili vaganja. Međutim, što je to *dobro*? To zahtijeva duboko razmatranje. U svakom muškarcu i ženi postoji jezgra dobra, a sve što pogoduje njegovom prirodnom izražavanju i širenju najbolja je moguća pomoć. Ta jezgra ili središte, prema hinduskoj, ali i drugim filozofijama, predstavlja vječni dio čovjeka, ono božansko u njemu. Izražava se u

ljepoti i u svom samoostvarenju doživljava najpotpunije blaženstvo. Taj je princip također u nama, jedini putem kojeg može doći čisto znanje, bilo o subjektivnom ili o objektivnom svijetu. Ako možemo zračiti utjecajima koji potiču izražavanje te prirodne ljepote, čistog znanja i urođenog dobročinstva, činimo dobro za druge. Prvi korak prema tom zračenju, odnosno prema primarnom procesu u njemu, osjećaj je sličan čežnji, osjećaj iskrene dobre volje prema drugima.

Željati ili činiti dobro budi dobro u drugima i ostavlja zlo, ako ga u njima uopće ima, netaknutim. Mir se ne može nastaniti u umu ispunjenom lošom voljom, koliko god mi to željeli. Ali ako možemo biti ispunjeni dobrom voljom za sve, bez ograničenja i bez zadržke, prirodno ćemo pronaći mir koji je stanje unutarnje ravnoteže, osjećaj unutarnjeg suglasja neovisan o vanjskim okolnostima. Čak i onima kod kojih se zlo naglašeno očituje, samo kroz elemente dobra koji mogu boraviti ili se kriti u njima možemo prenijeti blagoslov mira. U svakom čovjeku koji čini zlo i zlonamjeran je postoji skriveno biće dobre volje koje čeka i kojemu možemo poslati blagoslov mira. Želimo mir svima, ali po prirodi stvari mir može doseći

samo njihov bolji dio. Niže ja može pronaći mir tek kada se stopi s višim i postane njegov odraz ili, drugim riječima, postane prijemčivo i sposobno za dobro.

Ne radi se o tome da drugima niječemo mir, nego o tome da mir može boraviti u našim srcima jedino kada smo u pozitivnom stanju dobre volje.

Čovjek može iskusiti mir jedino ako je iznutra dobre volje.

Bez mira u srcima ljudi, kaos, sukob i ubojstva su neizbježan ishod. Svi se mi nadamo dobu čistog i divnog mira koji će dugo vladati cijelim svijetom, ali takav mir se ne može uspostaviti ako nema mira u srcima ljudi. Ovo je svakako vrlo praktična stvar koju treba razumjeti.

Riječ *ljubav* obično se smatra snažnijom od riječi *dobra volja* koju se smatra uobičajenim osjećajem. Riječ ljubav je nažalost zlorabljena, dok dobra volja još nije obezvrijeđena. Može li postojati istinska ljubav u kojoj nema volje za dobrobiti drugoga? Ispitamo li stanje čiste ljubavi, uvidjet ćemo da je to dobrohotna ljubav koja se ne nastoji nametnuti, koja daje drugome isti stupanj slobode koju želi za sebe. To je ljubav koja se tiče sreće i ostvarenja druge individue. Kada se takva ljubav doživi, ona se zapravo ne razlikuje od volje koja želi dobro drugome, one volje koja ima za cilj, za svoju bit, ono što je dobro za drugoga.

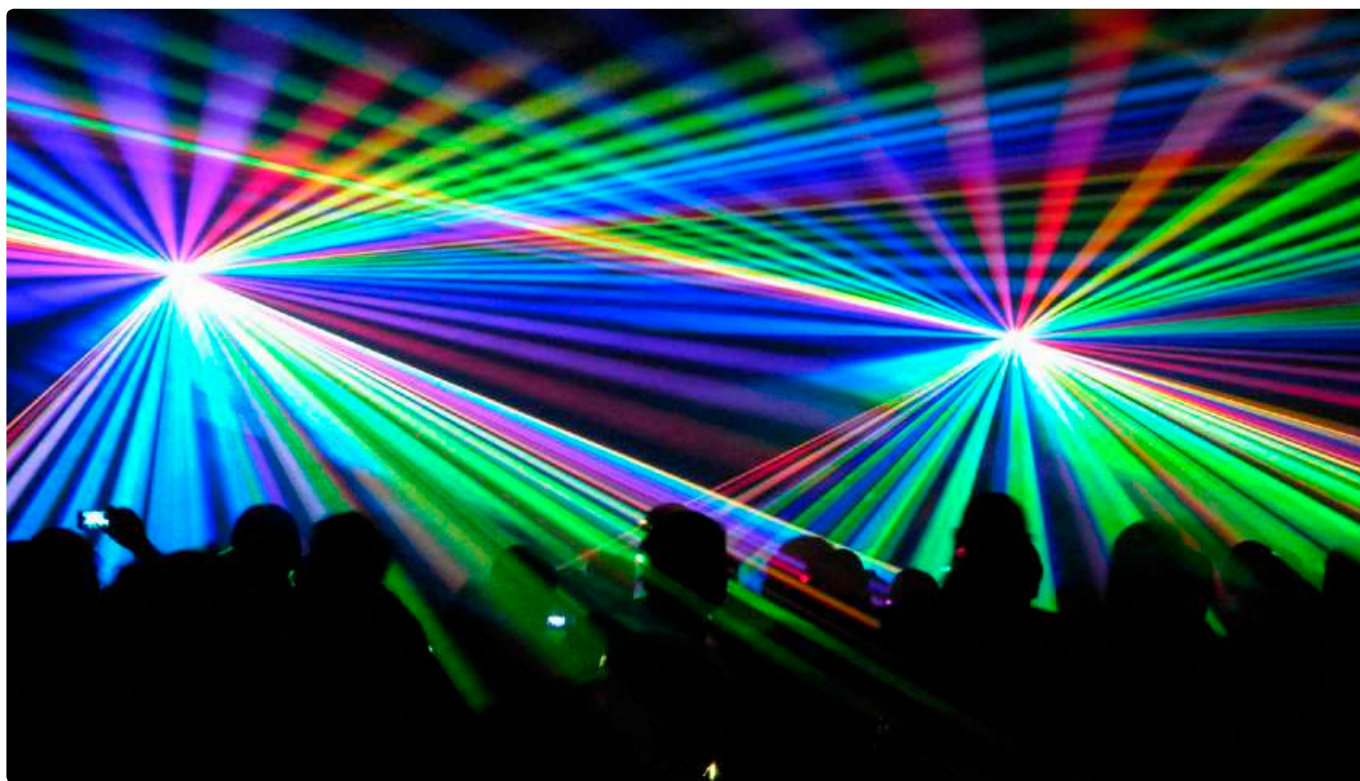
Kada govorimo o onome što je dobro za drugoga, često ga razlikujemo od onoga što je dobro za nas. Vrlo je teško

odrediti i otkriti što je dobro, što je dobrota ili u čemu se nalazi vrhovno Dobro.

Moramo započeti od mjesta gdje jesmo. Svedimo na temeljne pojmove osnovno dobro kako ga instinktivno zamišljamo za sebe; ti pojmovi moraju vrijediti i za druge. Tražim slobodu, želim sreću. Dakle, to su elementi dobra i za druge ljude. Ja želim izraziti ono što je najbolje u meni; druga osoba treba pomoć ili mogućnost kako bi izrazila ono najbolje u sebi. Ukoliko to nije ostvareno i izraženo u našim odnosima i stavu prema drugima, radi se o ključnom nedostatku. Mi možemo pričati o tome što je dobro za drugu osobu, no nema istinski dobre volje ondje gdje postoji korist ili zadovoljstvo na račun drugoga.

Ispitamo li stanje čiste ljubavi, uvidjet ćemo da je to dobrohotna ljubav koja se ne nastoji nametnuti, koja daje drugome isti stupanj slobode koju želi za sebe.

Koliko uistinu želimo ukinuti razlike i ono što nas odvaja, što postoji između nas i drugih u našim svakodnevnim životima? Imam li jedno mjerilo za sebe, a drugo za ostale? Želim udobnost, odmor, dobru hranu, živjeti u dobrom domu, biti okružen ljubavlju i da netko brine o mojim potrebama u svakom trenutku. Ali kada razmišljamo o drugoj osobi, razmišljamo li o njezinu dobru na jednak način? Mogli bismo reći da je istovjetno razmišljanje o dobru drugih savjet za doseganje savršenstva. Ili

ćemo barem shvatiti koliko smo udaljeni od pravog kriterija, od ispravnog načina življenja naših života.

Svijetu je potreban mir, a glavni preduvjet mira je dobra volja. Potrebna je među pripadnicima različitih naroda, među sljedbenicima različitih vjera, jer se nacionalnost i religija, iako su njihovi utjecaji na nas snažni, nalaze izvan života čovjeka koji teži izražavanju na različite načine. Te su forme međusobno komplementarne jedna drugoj poput boja spektra koji zajedno tvore bijelu svjetlost. Taj život koji je zajednički božanski je u svojoj biti, a njegova priroda koja je obavijena velom materije jednog će dana biti razotkrivena u svakom ljudskom sinu, umjesto da je kao danas zasjenjena i skrivena.

Sve svijesti su odraz jedne svijesti, svi životi su izrazi jednog života.

Početak te objave simbolično je rođenje Krista koji, prema biblijskom mitu, prolazi kroz različite kušnje i napade prije nego što može doći do svog Kraljevstva i zavladata ljudskim srcima. Legenda o Sri Krišni u Indiji vrlo je slična tome. On se smatra inkarnacijom božanstva u Njegovoj drugoj osobi ili Sinu. Ti događaji u životu Spasitelja predočavaju činjenicu da čak i kad se taj božanski princip manifestira u pojedincu, on se mora boriti sa silama svoje niže ili materijalne prirode kojima iz navike

podlegne. Ipak, borba na kraju završava pobjedom višeg nad nižim.

Temeljni uzrok patnje u svijetu je osjećaj odvojenosti. Jastvo u nama je najzagušljiviji zatvor i mora doći dan kada će to ograničenje prestati. Ljubav je jedina sila koja nas može podići iz te odvojenosti. Kad se osoba zaljubi, druga osoba za nju privremeno postaje središte božanskog interesa. U svijetu dualnosti, u kojem postoje ja i ti, kada nestane osjećaj jastva, preostaje samo ti. Ali ne postoji samo jedan ti, postoji bezbroj ti-ova. U stanju duhovne ili univerzalne ljubavi sve druge osobe tek su jedna osoba, objekt ljubavi. Svijest oslobođena uza može se usredotočiti bilo gdje unutar kruga svoje beskonačnosti. Za svakoga od nas ne postoji samo jedan fokus, već bezbroj njih. Svi ti-ovi se vide (kada nestane iluzija o sebi) kao odrazi jednog ti. Kada je ljubav potpuna u svemu, ljubljeni je prisutan posvuda. Sve svijesti su odraz jedne svijesti, svi životi su izrazi jednog života. Rođenje te svijesti o jedinstvu je rođenje Krista u svakome od nas, jedinstvo koje može biti fokusirano bilo gdje kao središte bilo kojeg kruga od bezbrojnih krugova.

Nakon što se ta svijest rodi u nama i prevlada otpor i napade sila koje pripadaju tamnom dijelu naše prirode, ona mora rasti sve dok sve u toj prirodi ne bude transformirano njezinom snagom. Tada će se ispuniti zapovijed: "Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski."

S engleskog prevela: Ivančica Krivdić

HALIL DŽUBRAN – O POUČAVANJU

Halil Džubran, pjesnik, filozof, mistik, pisao je na engleskom i arapskom jeziku te bio jednako cijenjen na Bliskom istoku kao i na Zapadu. Svoju popularnost prvenstveno duguje knjizi poetskih eseja *Prorok*, prevedenoj na mnoge jezike svijeta. Prvi put objavljen 1923. godine, *Prorok* se i danas recitira u različitim prigodama, od vjenčanja do sahrana. Njegove riječi imaju moć doprijeti do srca čitatelja i slušatelja budeći čežnju za duhovnim izvorom.

Džubranova djela dotiču se mnogih aktualnih pitanja današnjice: potrebe premošćivanja jaza između vjera i kultura, važnosti poštivanja i prihvaćanja različitosti drugih tradicija te usvajanja onog najboljeg iz svake tradicije.

Tada reče učitelj: Govori nam o Poučavanju.

A on reče: Nitko vam ne može otkriti ništa osim onoga što je već ležalo, poliusnulo, u počecima vašega znanja. Učitelj koji se šeće u sjeni hrama, među učenicima, ne daje od svoje mudrosti nego od svoje vjere i svoje ljubavi.

Ako je doista mudar, ne nudi vam da uđete u kuću njegove mudrosti nego vas radije vodi do praga vašega duha.

Zvezdoznanac vam može govoriti o svojem poimanju svemira, ali vam on ne može dati svojega poimanja.

*Glazbenik vam može pjevati o ritmu koji je u cijelome svemiru,
ali vam ne može dati uho koje hvata ritam, ni glas koji ga odražava.*

*A onaj koji je upućen u znanost o brojevima može govoriti o područjima težine i mjere,
ali vas ne može odvesti onamo.*

Jer viđenje jednoga čovjeka ne uzajmljuje svoja krila drugome čovjeku.

*I kao što svaki od vas sam stoji u Božjem znanju, tako mora svaki od vas biti sam
u svojem poznavanju Boga i u svojem poimanju zemlje.¹*

Privedila: Dijana Kotarac

¹ *Prorok*, Halil Džubran; s engleskog preveo Marko Grčić.

DRAGOJLA JARNEVIĆ

Život jedne žene

Lovorka Cvitić

Dragojla Jarnević je bila iznimna žena, pedagoginja i književnica, dostojanstvena, odlučna i ustrajna u svemu što je pokrenula i radila.

Rodila se 1812. godine u Karlovcu u građanskoj obitelji Austro-Ugarske Monarhije kao Karolina Jarnević. U vrijeme njezine mladosti jačaju u Europi nacionalni pokreti, nacionalna svijest i samosvijest pa se i Dragojla zdušno priključuje Hrvatskom narodnom preporodu.

Kao obrazovana žena i književnica, svjesna je činjenice da je jezik bitna odrednica identiteta naroda i zato odlučuje pisati na hrvatskom jeziku, iako ga nije dobro poznavala jer joj je materinji jezik zapravo bio njemački. No, vrijedna i uporna kakva je bila, nastoji što bolje ovladati narodnim jezikom i pisanjem pridonijeti jačanju ilirskog preporoda. Koliko je važna i bitna bila njena uloga u tome, vidljivo je iz glasovite litografije karakterističnog naziva, *Muževi ilirske dobe*, gdje je i njezin lik otisnut među svim preporodnim velikanima.

Započela je s pisanjem poezije. Svoju prvu pjesmu *Želja za domovinom* objavila je u časopisu *Danica ilirska*, a zatim joj izlaze i druge domoljubne budnice u *Danici* ili *Kolu*. Upušta se i u pisanje rado čitanih pripovijedaka. Njezine dvije drame *Veronika Desinićeva* i *Marija, kraljica ugarsko-hrvatska* su izgubljene jer nisu nikada ni objavljene. Roman *Dva pira* izlazio je u nastavcima u listu *Domobran* i to je zapravo jedan od prvih pokušaja pisanja romana u novijoj hrvatskoj književnosti.

Najpoznatija je ipak po *Dnevniku (Tagebuch)*, koji je pisala od svoje 21. godine pa sve do kraja života. Bila je svjesna njegova značenja te je zahtijevala da se on objavi tek deset godina poslije njezine smrti. Nažalost, trebalo je puno više vremena da ugleda svjetlo dana. Djelomično je objavljen 1958. godine pod nazivom *Život jedne žene – odabrane strane dnevnika*, da bi tek 2000. godine izašao u cjelovitom izdanju. Pisala ga je u početku njemačkim, a potom hrvatskim jezikom. Kasnije je sama dijelove pisane na njemačkom prevodila na hrvatski. *Dnevnik* je intimni zapis koji puno govori o autorici, ali i o zanimljivom vremenu i ljudima s kojima se družila i surađivala. Vodila ga je u razdoblju od 1833. do 1874. godine.

Dragojla Jarnević

Osim pisanjem, Dragojla se bavila i planinarenjem. Bila je prva žena koja se 1843. godine popela na brdo Okić kod Samobora, i to bosonoga. Zato je smatraju prvom hrvatskom planinarkom i alpinisticom. Sam uspon se danas zove *Dragojlina staza* i još uvijek je izazov mnogim penjačima.

Dragojla se odupirala uobičajenim društvenim normama svoga vremena. U vremenima kada se od žene očekivalo samo da se uda i posveti mužu i djeci, ona je hrabro odlučila ići drugim putem te je svoj život posvetila pisanju i društveno-kulturnom djelovanju.

Radila je kao odgajateljica, učiteljica i guvernantica kod imućnih obitelji u Grazu, Trstu, Veneciji... Zalagala se posebno za obrazovanje djevojčica. Pokušala je osnovati privatnu djevojačku školu u Karlovcu, ali to nije uspjela ostvariti zbog slabog interesa roditelja. Napisala je više pedagoških tekstova o različitim pristupima odgoju mladih s vrlo jasnim stavovima i savjetima.

Na pisanje je Dragojlu potaknuo Ivan pl. Trnski, poznati Ilirac, hrvatski književnik i prevoditelj. Bili su

vrlo bliski prijatelji i suradnici, no nisu se oko svega slagali pa je među njima dolazilo i do povremenih razmirica i udaljavanja. U *Dnevniku* je na nekoliko mjesta otkrila svoje intimne osjećaje prema Trnskom, iako se ne zna jesu li ikad ostvarili bliskiju vezu. Trnski je bio vrlo uspješan pjesnik čiji su radovi redovito izlazili u *Vijencu*, za razliku od Dragojle koja za života u *Vijencu* nije ništa uspjela objaviti.

Umrkla je u Karlovcu 12. ožujka 1875. godine i njezino ime se spominje u *Vijencu* tek u nekrologu pod nazivom *Pouka*. *Vjekopis Dragoile Jarnevićeve* koji je napisao sam Ivan pl. Trnski.

Dragojlin život je primjer života hrabre i obrazovane žene 19. stoljeća, koja ne pristaje ponašati se prema krutim normama tadašnjeg tipičnog patrijarhalnog

društva, već traži vlastiti put. Naravno, takav put nije ni jednostavan ni lagan, traži puno odricanja u privatnom životu, donosi puno tuge, razočarenja i resignacije, ali i spoznaju da se mora i može nešto promijeniti.

Zalagala se za obrazovanje kao temelj promjena na bolje, za obrazovanje svih u doba kada to mnogima nije bilo dostupno. Zato je često isticala da je obrazovanje privilegij. Naročito se zalagala za obrazovanje žena što je u njezino doba bilo moguće samo ženama iz imućnih i naprednih građanskih obitelji.

Jesmo li danas svjesni koliko je ljudi žrtvovalo svoj osobni život kako bi se posvetili društvenom, kulturnom ili pedagoškom radu i ukazali na važnost jednake dostupnosti obrazovanja svima? ☞

~~~~~
Iz *Dnevnika*:

*Opet nastala nova godina i mnogi se po njoj nadali bolji budućnosti. Ja se baš ne nadam ničemu. Meni je nada umrla čim se ne mogu trajnoga zdravlja dostati. Sve što god me okružuje prouzrokuje mi nezadovoljnost...
Mozgam i mozgam neprestano što i kako da uradim zadovoljiti čeznuću dušu i srca...*

... Oj kako sam i u nevolji sretna! Ovako, kako sam se dala u sviet, susrjele su me tolike nepovoljnosti, s kojih bi bila morala vjeru u bolje ljude izgubiti da se niasam na ovako baš romantički način s Trnskim sastala. Bistrouman je ovo mladić a ne dvojim da nije poštenjak, jer čovjek, kojega uznaša sve što je krasno i plemenito mora da bude u svemu čudoredan. Njegove duševne sposobnosti činile su me opet povjerljivu u krjeposti ljudske, i sve više privlače moju dušu k njegovoj...

***Moramo imati mjeru;
budući da je teško sačuvati ravnotežu,
ako nešto treba prevagnuti, neka prevagne ljudskost.***

Seneka